

DİJİTAL EBEVEYNLİĞİN, AİLE İÇİ İLETİŞİM VE VELİNİN EĞİTİME KATILIMI ÜZERİNE ETKİSİ: YAPISAL EŞİTLİK MODELİ

Hanifi PARLAR¹
Sevda DERE²

Öz

COVID-19, teknolojik ilerlemeleri hızlandırarak iş yaşamı ve eğitimde yeni öncelikler ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte teknolojinin günlük yaşama entegrasyonu hız kazanırken, bireylerin teknoloji kullanımına adaptasyon süreci, aynı zamanda psikolojik dinamiklerde de önemli değişimlere yol açmıştır. Pandemi, bireylerin psikolojisiyle toplumsal yapıyı etkileyerek eğitim anlayışında değişikliklere yol açmaktadır. Ebeveynler, çocuklarının eğitimine daha fazla katılım göstererek “yeni dijital bir ebeveyn” rolü üstlenmişlerdir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumlarının aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki etkilerinin araştırılmasıdır. Araştırma kapsamında, “Aile Değerlendirme Ölçeği İletişim Boyutu”, “Veli Katılım Ölçeği” ve “Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Anket, İstanbul’da yaşayan ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören çocuğu olan 401 ebeveyninden çevrimiçi anket yöntemiyle toplanmıştır. Çalışmada dijital ebeveynliğin, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerine etkisi Yapısal Eşitlik Modeli ile analiz edilmiştir. Dijitalleşme süreçlerinin artmasıyla ebeveynlerin çocukların gelişimindeki rolü ve aile iletişiminin önemi artmaktadır. Bu kavramların birlikte ele alınması ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından tedbirlerin oluşturulması çocukların gelişimini destekleyici role sahip olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital ebeveynlik, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı*

¹ Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri, E-posta: hparlar@ticaret.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6313-6955

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Fakülte Adı, Bölümü, E-posta: buruncayirsevda@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7872-4063

PARLAR, H., DERE S. (2025). Dijital Ebeveynliğin, Aile İçi İletişim ve Velinin Eğitime Katılımı Üzerine Etkisi: Yapısal Eşitlik Modeli. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 25(66), 79-110. DOI:10.21560/spcd.vi.1404734

THE EFFECT OF DIGITAL PARENTING ON FAMILY COMMUNICATION AND PARENT PARTICIPATION IN EDUCATION: STRUCTURAL EQUALITY MODEL

Abstract

COVID-19 has accelerated technological advances and created new priorities in business and education. In this process, while the integration of technology into daily life has accelerated, the adaptation process of individuals to technology use has also led to significant changes in psychological dynamics. The pandemic affects the psychology of individuals and the social structure, leading to changes in the understanding of education. Parents have taken on the role of a “new digital parent” by showing more participation in their children’s education. In this context, the aim of the research is to investigate the effects of parents’ digital parenting attitudes on family communication and parental participation in education. Within the scope of the research, “Family Evaluating Scale Communication Dimension”, “Parent Involvement Scale” and “Digital Parenting Self-Efficacy Scale” were used. The survey was collected from 401 parents of children studying at primary, secondary and high school levels in Istanbul through an online survey method. In the study, the effect of digital parenting on family communication and parental participation in education was analyzed with Structural Equation Model. With the increase in digitalization processes, the role of parents in the development of children and the importance of family communication are increasing. Addressing these concepts together and creating measures by relevant public institutions and organizations will have a supportive role in the development of children.

Key Words: *Digital parenting, family communication and parent involvement in education*

GİRİŞ

Dijital teknolojiler hayatın her alanında yaygın kullanılmakla beraber, bu teknolojiler insan hayatını kolaylaştırıcı birçok faaliyete aracılık etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Evde Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanımı Araştırmasına göre; Türkiye’de dijital teknolojilerin kullanılmasıyla birlikte pek çok işlem devlet kurumlarına gitmeye gerek kalmadan gerçekleştirilebildiği; giyim, ayakkabı, aksesuar gibi ihtiyaçlarının karşılanabildiği ve dijital içeriğin çok fazla olduğu platformlara üye olunarak içeriklere erişilebildiği görülmektedir. Bununla birlikte, dijital teknolojilere artık evde çoğu hane halkı tarafından erişilebilmektedir. Türkiye’de geniş bir bantla internet kullanan hanelerin oranı %92’ye ulaşırken, 16-74 yaş arası kişilerin düzenli internet kullanım oranının %80.5’ e ulaştığı ve bu kişilerin tamamının her gün internet kullandığı görülmektedir (TÜİK, 2019). Dijital teknolojilerin yaygın kullanımı, kullanıcılara birçok avantaj ve fırsat sunmaktadır. Ancak dijital teknolojiler sundukları fırsatların yanı sıra pek çok risk ve tehlikeyi de bünyesinde barındırmaktadır (İnan Kaya, Mutlu Bayraktar ve Yılmaz, 2018).

Bu bağlamda, dijital ebeveynlik, ailelerin çocuklarının dijital dünyada güvende ve güzel bir şekilde yetişebilmeleri için yaptıkları çalışmaları kapsamaktadır. Bu kapsamda, aileler çocuklarının dijital dünyada ne yaptığını izler ve onları uygun bir şekilde yönlendirmektedir. Dijital ebeveynlik, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı gibi konuları da içermektedir. Bu çalışmanın amacı, dijital ebeveynliğin aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki etkisini incelemektir. Başka bir ifade ile dijital ebeveynlik tutumunun, aile içi iletişim ile velinin eğitime katılım süreçlerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Dijital ebeveynlik, aile içi iletişim ve velilerin eğitime katılımı üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır (Lauricella vd., 2015; Sanders vd., 2016; Huang vd. 2018). Örneğin; Lauricella vd. (2015) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin dijital medya kullanımına ilişkin davranışlarının, çocukların dijital medya öz-yeterlikleri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, ebeveynlerin dijital medya konusundaki tutum ve davranışlarının, çocukların dijital dünyadaki deneyimlerini ve eğitim süreçlerini doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. ABD’de 0-8 yaş arası çocuğa sahip 2.300

ebeveyn ile yaptığı bir araştırmada, ebeveynlerin dijital araç kullanım alışkanlıklarının, çocukların dijital araç kullanım alışkanlıklarını öngördüğünü bulmuştur. Bu bulgu, ebeveynlerin dijital medya kullanımının, çocukların dijital medya ile etkileşimlerini ve dolayısıyla eğitim süreçlerini şekillendirdiğini göstermektedir.

Kaya ve Mutlu Bayraktar (2021) tarafından Türkiye’de yapılan bir içerik analizi çalışması sonuçları incelendiğinde, dijital ebeveynlik üzerine yapılan araştırmaların özellikle 2014 yılından itibaren artış gösterdiğini ve bu çalışmaların en çok ebeveyn tutumları, dijital ebeveynlik, aile, dijital oyun, ekran süresi ve teknoloji kullanımı gibi anahtar kelimeler etrafında yoğunlaştığını belirtmektedir. Bu araştırmaların büyük çoğunluğunun okul öncesi ve ergenlik dönemindeki çocukların ebeveynleriyle yapıldığı ve en çok nicel yöntemlerin kullanıldığı ifade edilmektedir.

Dijital çağda aile içi iletişim ve ebeveyn-çocuk ilişkileri üzerine Bostancı (2023) tarafından yapılan bir diğer çalışma, dijital dünyada ebeveynlerin otorite kaybı, ebeveynlik bilgisinin değişen kaynağı, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve çocuklar için dijital dünyanın içerdiği risk ve fırsatlar üzerine odaklanan bir değerlendirme yazısı, dijitalleşmenin ebeveynlik hedeflerini değiştirdiğini ve ebeveynlerin çocuklarını dijital dünyaya hazırlamak ve bu ortamlarda korumak gibi yeni görevlerinin ortaya çıktığını ifade etmektedir. Atasoy ve Güçlü (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları incelendiğinde, Yetişkin Yeterliklerinin Uluslararası Değerlendirilmesi Programı (PIAAC) kapsamında değerlendirilen beceri düzeyleri ele alınmaktadır. PIAAC, yetişkinlerin okuryazarlık, sayısal beceriler ve teknoloji yoğun ortamlarda problem çözme yetkinliklerini ölçen uluslararası bir araştırmadır. PIAAC değerlendirmelerinde, her bir beceri alanı için katılımcıların performansları belirli düzeylere ayrılmaktadır. Bu düzeyler, bireylerin ilgili alandaki yetkinlik seviyelerini gösterir. Düzey 1, temel becerileri; Düzey 2, orta seviye becerileri ifade etmektedir. Türkiye’de teknoloji açısından zengin ortamlar da problem çözme becerileri Düzey 1 ve altında olan yetişkinlerin oranının %4,6 olduğu, ancak teknoloji açısından zengin ortamlarda problem çözme becerileri veya problem çözme becerisi Düzey 2 ve üzerinde olan yetişkinlerin oranının %8 olduğu görülmektedir. Bu, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

ortalaması olan %5,4'e kıyasla daha düşük bir orandır. OECD ortalaması olan %0,7 ile kıyaslandığında ise, Türkiye'de yetişkinlerin problem çözme becerisi oranı %6,9 ile Düzey 2'de yer almaktadır. Bu veriler göz önüne alındığında, Türkiye'deki yetişkinlerin dijital teknolojileri kullanma konusundaki bilgi, beceri ve yeterliliklerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, sosyal yapının dinamikleri ve teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurularak, ebeveynlerin temel dijital becerilerini geliştirmelerine yönelik eğitim ortamlarının tasarlanması ve bu süreçte ebeveynlere etkin destek sağlanması önem arz etmektedir.

Bu bağlamda sosyal yapı ve teknolojik gelişmeler dikkate alınarak ebeveynlerin temel dijital becerilerini artırmaya yönelik eğitim ortamları tasarlanarak bu konuda ebeveynlere destek olunması gerekmektedir. 21. yüzyılın değişen ihtiyaçları toplumda sosyal değişimleri de beraberinde getirmiştir. Her şeyden önce bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı değişimler interneti hayatın ayrılmaz bir parçası haline getirmektedir. Bu teknolojileri her yaşta insan kullanmaktadır ancak çeşitli araştırmalar çocukların zamanlarının çoğunu bunları kullanarak geçirdiklerini göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2024 yılı "Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" sonuçlarına göre, 6-15 yaş grubundaki çocukların internet kullanım oranı %91,3 olarak belirlenmiştir. Bu çocukların %97,4'ü düzenli internet kullandığını ifade etmiş; düzenli internet kullananların %42,9'u hafta içi, %53,6'sı ise hafta sonu günde yaklaşık iki saat veya daha fazla süre internette vakit geçirdiğini belirtmiştir. Çocukların internet dünyasına aktif katılımı, onları çevrim içi risklere maruz bırakabilmektedir. Bu doğrultuda, çocuklarının daha güvenilir ve daha bilinçli olarak internet dünyasına katılmalarında ve onları çevrimiçi risklerden korumalarında en büyük rol ebeveynlerindir. Bu araştırmanın amacı dijital ebeveynlik olgusunun aile içi iletişim dinamikleri ve velilerin eğitime katılımı üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde, ebeveynlerin teknoloji kullanım becerilerinin çocukların eğitim süreçlerine katkısı ve aile içi ilişkiler üzerindeki yansımaları giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, dijital ebeveynlik kavramı, sadece teknolojik araçların kullanımıyla sınırlı kalmayıp, çocukların dijital ortamda güvenliğini sağlama, eğitim süreçlerini destekleme ve sağlıklı iletişim kurma gibi çok boyutlu bir yapıya sahiptir.

Bu çalışmanın temel amacı, dijital ebeveynlik uygulamalarının aile içi etkileşim ve eğitime katılım üzerindeki etkilerini inceleyerek, bu alanda literatüre özgün bir katkı sunmaktır. Özellikle dijitalleşme sürecinde değişen ebeveyn rolleri, eğitimde velilerin artan sorumluluğu ve aile içi iletişimde yaşanan dönüşüm, bu konunun hem teorik hem de pratik açıdan derinlemesine incelenmesini gerekli kılmaktadır. Çalışma, bu etkileri sistematik bir şekilde analiz ederek, eğitim ve aile politikalarının geliştirilmesi açısından önemli bulgular sunmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumlarının aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki etkilerinin araştırılmasıdır. Araştırma kapsamında, “Aile Değerlendirme Ölçeği İletişim Boyutu”, “Veli Katılım Ölçeği” ve “Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Anket, İstanbul’da yaşayan ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören çocuğu olan 401 ebeveynden çevrimiçi anket yöntemiyle toplanmıştır. Çalışma dijital ebeveynliğin, aile içi iletişim ve veli katılımı üzerine etkisi Yapısal Eşitlik Modeli ile analiz edilmiştir. Bu araştırmanın önemi, dijital ebeveynlik kavramının eğitim ve aile bağlamındaki etkilerinin kapsamlı bir şekilde ele alınması ve bu alanda yapılacak gelecekteki çalışmalara yön verecek veriler sağlamasında yatmaktadır. Ayrıca, elde edilen bulgular, ebeveynlerin dijital becerilerinin artırılması ve aile içi iletişim dinamiklerinin güçlendirilmesi yönünde somut öneriler sunarak hem eğitim kurumları hem de aileler için değerli bir rehber niteliği taşıyabilir. Bu nedenle, çalışmanın gerek bireysel gerekse toplumsal düzeyde önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

DİJİTAL EBEVEYNLİĞİN, AİLE İÇİ İLETİŞİM VE VELİNİN EĞİTİME KATILIMI İLE İLİŞKİSİ

Aile içi iletişim, aile üyeleri arasında bilgi paylaşımı, duyguların ifade edilmesi ve etkileşimin sağlanması sürecini ifade etmektedir. Etkili aile iletişimi, açık ve dürüst iletişimi, aktif dinlemeyi, çatışmaların yönetimini ve olumlu ilişkilerin sürdürülmesini içermektedir. Aile içi iletişim, sağlıklı aile ilişkileri, güven ortamı ve duygusal bağları desteklemektedir. Aile üyelerinin birbirlerini anlaması, ihtiyaçlarına karşılık vermesi ve karşılıklı saygı ve sevgiyle iletişim kurması, aile içinde sağlıklı bir iletişim ortamının oluşmasını sağlamaktadır.

Etkili aile iletişimi, aile üyeleri arasındaki bağları güçlendirmekte, çocukların duygusal ve sosyal gelişimini desteklemektedir.

Aileler, çocukların eğitimine önemli katkılar sağlayarak okullarla birlikte kilit bir rol oynamaktadır. Ebeveynler, çocukların öğrenimini ve gelişimini desteklemek için evde ve okulda aktif bir şekilde yer almalıdır. İyi bir iletişim kurarak, ebeveynler çocukların akademik başarılarını artırabilmekte, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemektedir. Özellikle pandemi döneminde, dijital teknoloji ebeveynlerin çocuklarının eğitime katılımını kolaylaştırmıştır. Okul-aile iş birliği, çocukların sağlıklı bir eğitim deneyimi yaşamaları ve başarılı olmaları için önemlidir.

Dijital ebeveynlik, ebeveynlerin çocuklarının dijital dünyadaki deneyimlerini yönlendirme ve denetleme sürecidir. Bu kavram, çocukların dijital cihazları ve çevrimiçi platformları güvenli, etik ve bilinçli bir şekilde kullanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Dijital ebeveynlik, çocukların çevrimiçi risklerden korunmasını ve dijital fırsatlardan en iyi şekilde yararlanmalarını hedeflemektedir. Dijital ebeveynlik yetkinlikleri arasında dijital okuryazarlık, dijital iletişim, dijital güvenlik, dijital hukuk ve dijital sağlık yer almaktadır. Dijital ebeveynlik becerileri, dijital okuryazarlık, dijital iletişim, dijital güvenlik, dijital haklar ve sorumluluklar ile dijital sağlık gibi alanları kapsamaktadır. Dijital ebeveynlik, modern teknolojilerin hızla geliştiği bir dünyada çocukların sağlıklı ve güvenli bir şekilde büyümelerini desteklemek için ebeveynlerin üstlenmesi gereken önemli bir sorumluluktur. Bu süreç, ebeveynlerin dijital dünyadaki yenilikleri takip etmelerini ve çocuklarına bu konuda rehberlik etmelerini gerektirmektedir (Bostancı, 2023).

Dijital ebeveynlik, modern teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni bir kavramdır. Bu kavram, ebeveynlerin çocuklarının dijital dünyada güvenli ve sağlıklı bir şekilde hareket etmelerini desteklemek ve yönlendirmek için dijital araçları etkin bir şekilde kullanmalarını ifade etmektedir. Dijital ebeveynlik, çocukların internet ve diğer dijital platformlarda karşılaşılabilecekleri risklere karşı korunmalarını sağlamak, dijital medya kullanımını dengelemek, çevrimiçi etkileşimlerini takip etmek ve dijital okuryazarlıklarını geliştirmek gibi hedefleri içermektedir. Dijital ebeveynlik, ebeveynlerin teknolojiyle olan ilişkilerini anlamalarını ve çocuklarıyla sağlıklı

bir dijital etkileşim kurmalarını teşvik etmektedir. Dijital teknolojilerden yararlanan kullanıcılar, bu risklerden/tehditlerden farklı şekillerde ve farklı düzeylerde etkilenmektedir (Durak, Sarıtepeci ve Çam, 2020). Çocuklar, çevrimiçi risk ve tehditlere karşı dijital teknolojileri kullanan kullanıcılar arasında en savunmasız grup olarak ele alınmaktadır (Yaman vd., 2019). Dolayısıyla ebeveynler, çocukların güvenli bir şekilde çevrimiçi ortamlarda faal olabilmesi için çocuklarını çevrimiçi ortamlarda desteklemekle yükümlüdür (Uslu ve Durak, 2022). Ebeveynlerin bu sorumluluğu doğrultusunda geleneksel ebeveynlik kavramının genişletilmesi yani dijitalleşme süreçlerinin getirdiği sorumlulukların eklenmesi ile literatürde sıklıkla tartışılan “dijital ebeveynlik” kavramı ortaya çıkmıştır. Cowan ve vd. (1998) yaptığı araştırmaya göre veliler, göre veliler; bireyin yetiştirilmesinden, duyuşsal ve sosyal gelişiminden sorumlu olan ebeveynler veya aile büyükleri olarak tanımlanmaktadır. Bu geleneksel ebeveynlik anlayışı, sorumluluğu yaşın getirdiği yeni ihtiyaçlara yönelten dijital ebeveynlik kavramını içerecek şekilde genişletilmiştir (Durak, 2019).

Dijital ebeveynliğin geleneksel ebeveynlikten farklı olduğu durumlar vardır ve bunlardan biri, çocukları çevrimiçi ortamlarda güvende tutma ihtiyacıdır (Lupton, Pedersen, ve Thomas, 2016). Hızla değişen ve yenilenen bir ortam olan dijital dünyada bu sorumluluğu yerine getirmek, dijital ebeveynler için bir sorumluluk olarak zamansız bir görevi temsil etmektedir. Dijital ebeveynlik kısaca tanımlanacak olursa; temel düzeyde dijital bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip olan, dijital alandaki gelişmeleri takip ederek kendini güncelleyebilen, kendi yeterlilik düzeylerinin ve çocuklarının çevrimiçi ortamlarda maruz kalabilecekleri risk ve tehditlerin farkında olan, çocuklarını koruma yollarının bilincinde olan, çevrimiçi ortamlardaki fırsatlardan yararlanmalarını sağlayan, çocuklarına rol model olabilecek kişilerdir (Durak, 2019; Huang, Li, Chen, ve Straubhaar, 2018).

İyi bir dijital ebeveyn olmak için uyulması gereken temel kurallar vardır ve FOSİ (2021)'ye, göre bunlar şunlardır: “Kendinizi eğitin, çocuğunuzla konuşun, ebeveyn denetimlerini kullanın, kuralları belirleyin ve izleyin. Sonuç olarak, çocuğun mahremiyetini ihlal etmeden sosyal medya hesaplarını kontrol edin, dijital dünyayı çocuğunuzla birlikte keşfedin/araştırın/paylaşın/

eğlenin ve çocuğunuz için iyi bir dijital rol model olun.” bu temel kurallar, ebeveynlerin öncelikle dijital beceriler açısından geliştirmelerini gerektiren kurallardır.

OECD, Eğitim Müdürlüğü (EDU) ve İstihdam, Çalışma ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yürütülen Uluslararası Yetişkin Becerilerinin Değerlendirilmesi Programından elde edilen veriler Türkiye’deki ebeveynleri dijital yeterlilikleri açısından incelemektedir. OECD (2011)’ye göre, temel bilgisayar becerileri ile ilgili durum incelendiğinde, Türkiye’deki yetişkinlerin üçte birinden fazlasının bu becerilere sahip olmadığı ve daha önce böyle bir deneyimi olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda çalışma beş kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım giriş bölümü ile tamamlanırken, ikinci bölüm teorik çerçeve ile sonlandırılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde kullanılan yöntem anlatılırken, dördüncü bölümde anket bulgularına yer verilmiş, son bölümde ise sonuç dâhilinde öneriler getirilmiştir.

Her geçen yıl dijital araçların kullanımı yaygınlaşmaktadır. Dijital araçlar insan yaşamına çok önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak dijital araçları kullanırken karşılaşılabilecek birçok dijital risk bulunmaktadır. Bu dijital risklerden çocukların korunması adına dijital ebeveynlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Aynı zamanda dijital ebeveynler dijital araçların etkin kullanımı konusunda çocuklara yardımcı olmalıdır. Dijital dünyada ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumlarının belirlenmesi, dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi çocukların gelişimi açısından oldukça önemlidir. Ebeveynlerin beş faktör kişilik kuramının özelliklerine göre dijital ebeveynlik tutumlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Nevrotik yani kaygılı ebeveynler çocukları için daha çok endişelenip dijital medyayı daha riskli algılayabilmekte; sorumluluk düzeyi yüksek ebeveynler sorumlu hedefler dâhilinde dijital medyanın etkin kullanımını onaylayabilmektedir. Bununla birlikte karşılaştığı yeni durumlara kolaylıkla uyum sağlayabilen, çeşitli alternatifler üretebilen, bilişsel açıdan esnek ebeveynlerin çocuklarının dijital araçları kullanma durumunu daha çok destekleyebileceği düşünülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisinin gelişmesi toplumda değişimleri beraberinde getirmekte ve bu duruma anne-baba rolündeki değişimler de eşlik etmektedir. Ebeveynlerin internet risklerini fırsata çevirme ve çocuklarının interneti

güvenli bir şekilde kullanmasını sağlama sorumluluğu vardır. Çocukları bilgi ve iletişim teknolojisi olan internet tehlikelerinden korumak gerekmektedir.

Çocuklar, dijital ortamda etkili bir şekilde iletişim kurma ve güvenli bir şekilde alışveriş yapma haklarının ve sorumluluklarının farkında olan vatandaşlar olarak eğitilmelidir. Bu durumda eğitim almak ve etik kurallara uymak günümüzde ebeveynlerin öncelikli sorumlulukları haline gelmiştir. İnternet risklerinin fırsata dönüştürülmesinde ve çocukları için güvenli internet kullanımının sağlanmasında ebeveynler kilit rol oynamaktadır. Bu anlamda çalışmanın özgünlüğü, araştırmanın katılımcı grubunu ebeveynlerin oluşturması ile internet, aile ve çocuk konularını ebeveynlerin bakış açısıyla ele alarak üç farklı kavramın bir arada değerlendirilmesine olanak sağlaması şeklinde ele alınabilir. Ancak literatürde bu konuda yapılan araştırmalar genel olarak internet, çocuklar ve aileler ile ilgili mevcut durumu anlatmakta, bunları farklı değişkenler açısından incelemekte ve internet risklerini paydaş görüşlerine (öğretmenler, çocuklar veya veliler) dayandırarak çözümlemektedir (Gomez, vd. 2017). Yani çalışmada farklı kavramları içeren kapsamlı ölçeklerin çalışmaya entegre edilerek ebeveynlerin niteliklerini ve perspektiflerini sunan bir anket çalışması yapılması ve elde edilen verilerin demografik özellikler, ölçekler ve teorik yapısal model çerçevesinde derinlemesine analiz edilmesi çalışmanın literatüre katkısını ortaya çıkarmaktadır. Böylece, çalışma dijital ebeveynlik kavramının ebeveynler açısından yansımalarının anlaşılmasına olanak sağlarken ebeveynlerin ailelerindeki rol/fonksiyonlarının iletişim açısından ortaya çıkmasına ve velilerin çocukların yaşantısına yönelik katkısının anlaşılmasına olanak sağlamaktadır. Nitekim bu katkılar sonucunda ortaya çıkan bilgi deseni hem bireysel olarak ebeveynlerin tutumuna katkı sağlarken hem de politika yapımcılar için yeni bir perspektif sunması önemli bir yaklaşımdır. Böylece çalışmanın ilerleyen akademik çalışmalar açısından konunun yeni bir bakış açısı sunmasına ve sınırlılıklarının genişletilmesine öte yandan da uygulama modelleri açısından alınacak kararlara konu dâhilinde ışık tutacağı düşünülmektedir.

Dijital ebeveynlik, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı gibi konuları da içermektedir. Bu nedenle, dijital ebeveynliğin aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki etkisi konulu bu çalışmanın önemi büyüktür.

Bu çalışma, ailelerin dijital ebeveynlik uygulamalarının nasıl işlediğini ve bu uygulamaların aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki etkisini anlamaya yardımcı olacaktır. Bu sayede, ailelerin dijital ebeveynlik uygulamalarını daha etkin bir şekilde yapabilecekleri ve bu uygulamaların aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerindeki olumlu etkilerini artırabilecektir. Bu, ailelerin çocuklarının dijital dünyada daha güvende ve başarılı bir şekilde yetişmelerine yardımcı olmaktadır.

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumlarının hangi değişkenlerden etkilendiğini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma, ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesine yönelik programlara katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir. Çalışmada ebeveynlerin ve çocukların ekran kullanım süreleri ve ekran kullanım amaçlarının belirlenmesi de amaçlanmaktadır. Bu bulgular dijital araçların kullanımı ve aile içi iletişimin şekillenmesi ve geleceğe yönelik tavsiyeler konusunda yapılacak çalışmalara katkı sağlamaktadır. Ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumları ve çeşitli psikolojik özellikler ile ele alındığı çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Özgün bir konu olması nedeniyle bu araştırmanın literatüre önemli bir yenilik katacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Amaç ve Hipotezler

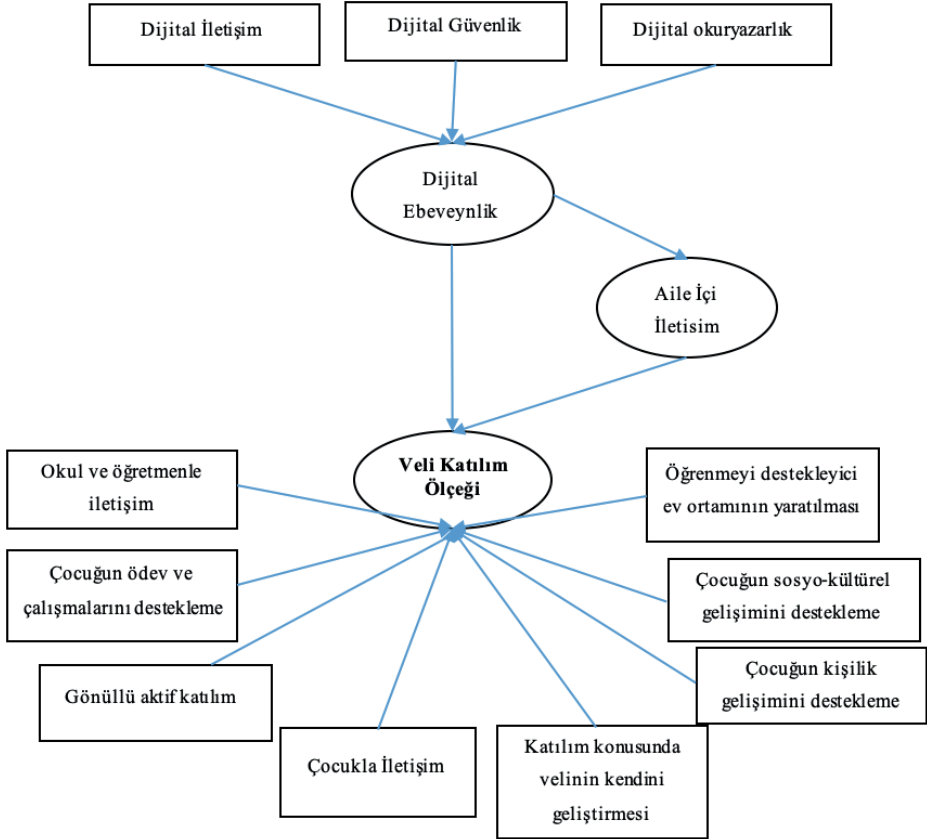
Çalışmada, dijital ebeveynlik kavramının, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışmada oluşturulan hipotezler şu şekildedir:

H01: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının velinin eğitime katılımı üzerine etkisi vardır.

H02: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının aile içi iletişim üzerine etkisi vardır.

H03: Aile içi iletişim ile velinin eğitime katılımı arasında bir ilişki vardır.

Hipotezler kapsamında ele alınan araştırma modeline Şekil 1'de yer verilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Model

Model

Çalışmada dijital ebeveynlik öz yeterliliğinin veli katılımı ve aile içi iletişimi nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla Yapısal Eşitlik Modeli tercih edilmiştir.

Yapısal eşitlik modeli (YEM), değişkenler arasındaki ilişkileri test etmek ve tahmin etmek için kullanılan istatistiksel bir modeldir. YEM, faktör analizi ile çoklu regresyon analizini birleştirir ve araştırmacıların hem doğrudan hem de dolaylı etkiler dahil olmak üzere değişkenler arasındaki karmaşık ilişkileri test etmesine olanak tanımaktadır. YEM iki tür denklemden oluşmaktadır, gizli (gözlemlenmeyen) değişkenler ile gözlenen değişkenler arasındaki ilişkiyi belirten ölçüm denklemleri ve gizli değişkenler arasındaki ilişkileri belirleyen

yapısal denklemler. YEM, araştırmacıların değişkenler arasındaki ilişkilerin gücünü ve önemini test etmesine ve tahmin etmesine ve bir modeldeki farklı değişkenlerin görece önemini belirlemesine olanak tanımaktadır. YEM, sosyal bilim araştırmalarında yaygın olarak kullanılan bir istatistiksel tekniktir ve eğitim, psikoloji ve halk sağlığı dahil olmak üzere çeşitli araştırma alanlarına uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki karmaşık ilişkileri anlamak için güçlü bir araçtır ve belirli bir araştırma bağlamındaki temel yapılara ve süreçlere ilişkin değerli bilgiler sağlayabilmektedir (Bielby ve Hauser, 1977; Bowen, 2011; Ullman ve Bentler, 2012).

Yapısal eşitlik modellemesi yaparken verilerin çoklu normallik analizlerin yapılması ve buna göre çözüm yaklaşımının belirlenmesi gerekmektedir. Bu noktada kullanılan Mardia normallik testi, bir veri örneğinin normal dağılmış bir popülasyondan gelip gelmediğini değerlendirmek için kullanılan istatistiksel bir testtir. Test, sırasıyla bir dağılımın asimetri derecesinin ve tepe noktasının ölçüsü olan çarpıklık ve basıklık istatistiklerine dayanmaktadır (Henze ve Zirkler, 1990). Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu incelenirken çarpıklık değerlerinin -2 - 2 arasında, basıklık değerlerinin ise -7 - 7 arasında olması beklenmektedir (Muthén ve Kaplan, 1985). Seriler normal dağıldığında Standardize Basıklık Endeksi 3.00 değerine göstermekte ve büyük değerler pozitif basıklığı, küçük değerler ise negatif basıklığı temsil etmektedir (Byrne, 2013). Diğer taraftan çok değişkenli normalliğin sağlanması için hesaplanan Mardia katsayısının 3'ten küçük olması gerekmektedir (Westfall ve Henning, 2013). Hesaplanan istatistiklerin kritik değerlerin dışına çıkması durumunda verilerin normal dağılmadığı kabul edilmektedir. Bununla birlikte, testin küçük örneklem boyutları için güvenilir olmayabileceğini ve diğer normallik testlerinin belirli durumlarda daha uygun olabileceğini not etmek önemlidir. Yine de DFA ve YEM analizlerinde normalliğin ihlaline bir çare olarak standart hatalara dayanıklı olması ve çok değişkenli normallik gerektirmemesi nedeniyle maksimum olabilirlik tahmini (MLR) kullanılmaktadır (Bollen, 1989; Kaplan, 2008; Weston ve Gore, 2006). Ayrıca konuyla ilgili yapılan simülasyon çalışmaları farklı basıklık ve çarpıklık seviyelerine sahip verilere ilişkin sonuçların önemli değişiklikler göstermediğini ortaya koymuştur (Reinartz, Haenlein ve Henseler, 2009). Üstelik örneklem sayısının büyük

olması normallik varsayımının sağlanamamasının yaratmış olduğu problemin etkisini azaltmaktadır (Hair, Sarstedt, Hopkins ve Kuppelwieser, 2014).

CFI (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi), NFI (Normlaştırılmış Uyum İndeksi), RMSEA (Yaklaşım Hatasının Ortalama Karekökü) ve GFI (Uyum İyiliği İndeksi), bir Yapısal Eşitlik Modeli' nin bir veri kümesine uygunluğunu değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan uyum iyiliği ölçümleridir. CFI, temel modele göre model uyumundaki gelişmenin bir ölçüsüdür. 1.0'lık bir CFI değeri mükemmel uyumu gösterirken, 1.0'dan küçük değerler daha zayıf uyumu göstermektedir. 0,90'ın üzerindeki değerler genellikle iyi uyumun göstergesi olarak kabul edilmektedir. NFI, CFI'ye benzer, ancak örneklem büyüklüğüne daha az duyarlıdır. 0,90'ın üzerindeki değerler genellikle iyi uyumun göstergesi olarak kabul edilmektedir. RMSEA, gözlemlenen kovaryans matrisi ile modelin ima ettiği kovaryans matrisi arasındaki tutarsızlığın bir ölçüsüdür. 0,05 veya daha düşük bir değer genellikle iyi uyumu gösterdiği bilinmektedir. GFI, modelin verilere genel uyumunun bir ölçüsüdür. 0,90'ın üzerindeki değerler genellikle iyi uyumun göstergesi olarak ifade edilmektedir. Genel olarak, bu uyum iyiliği ölçümleri, bir YEM'in bir veri kümesine uygunluğunu değerlendirmek için kullanılabilir ve değişkenler arasındaki ilişkileri açıklamada modelin yeterliliğine ilişkin değerli bilgiler sağlayabilmektedir. Ancak, bu ölçümlerin yorumlanmasının örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığı gibi faktörlerden etkilenebileceğini ve bazı durumlarda diğer uyum ölçümlerinin daha uygun olabileceğini belirtmek önemlidir (Hau, Marsh ve Wen, 2004).

Yapılan bu araştırmanın bağımlı değişkenini "Aile İçi İletişim" ve "Velinin Eğitime Katılımı" oluşturmaktadır. Bağımsız değişkenini ise "Dijital Ebeveynlik" oluşturmaktadır. Çalışmada verilerin analizi için SPSS - AMOS programları kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bilimsel araştırmalarda ortak özelliklere sahip büyük grubu oluşturan ve araştırma sonuçlarının genellendiği toplum, evren olarak ifade edilmektedir. Örneklem ise herhangi bir evrenden çeşitli yöntemlerle seçilmiş olan ve evreni yansıtmaya özelliğine sahip olan daha küçük gruptur. Yapılan bu araştırmada amaçlı örneklem kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, derinlemesine

araştırmalarda daha kapsamlı ve bilgi açısından zengin verilere ulaşılmasını mümkün kılmaktadır. Bu doğrultuda, araştırmanın evrenini İstanbul'da ikamet eden ebeveynler oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise İstanbul'da yaşayan ve çocukları ilkököl, ortaokul veya lise düzeyinde eğitim gören ebeveynlerden meydana gelmektedir. Bu yaklaşım, araştırmanın amacına uygun bir şekilde hedef gruba odaklanarak nitelikli verilerin elde edilmesini sağlamayı hedeflemektedir. Amaçlı örneklem detaylı araştırmalarda bilgi yönünden daha geniş kapsamlı durumlara ulaşılmasını sağlamaktadır (Patton, 2014; akt: Ekiz, 2020). Bu çerçevede araştırmanın evrenini; İstanbul'da yaşayan ebeveynler oluşturmaktadır. Örneklemi ise; İstanbul'da yaşayan ve çocuğunun eğitim düzeyi ilkököl, ortaokul veya lise düzeyinde olan ebeveynler oluşturmaktadır. Özellikle dijitalleşme, aile içi iletişim ve veli eğitime katılım ekseninde ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkinliği ve rolü dikkate alındığı için üniversite düzeyi eğitim grubu öğrencileri olan veliler araştırma kapsamında yer almamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada “Veri Katılım Ölçeği”, “Dijital Ebeveynlik Ölçeği” ve “Aile Değerlendirme Ölçeği-İletişim Boyutu” kullanılmıştır. Gürbüz Türk ve Şad (2010a), (2010b) ve Şad ve Gürbüz Türk (2013) tarafından oluşturulan Veli Katılımı Ölçeği ebeveynlerin, çocukları/çocuklarının eğitimlerine yönelik katılım düzeylerini ölçmeyi hedeflemektedir. Bu ölçek 8 alt ölçek ve 39 maddeden meydana gelmektedir. Yaman vd. (2019) tarafından oluşturulan Dijital Ebeveynlik Ölçeği, anne babaların dijital ebeveynlik göstergelerinin ve yeterliliklerinin belirleyebilmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek 38 maddeden ve 3 alt ölçekten meydana gelmektedir. Epstein, Baldwin ve Bishop (1983) tarafından geliştirilen Aile Değerlendirme Ölçeği, Bulut (1990) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçekte aile bireylerinin birbirlerine yönelik tutumları değerlendirilmektedir. 60 madde ve 7 alt ölçekten oluşmaktadır. Yapılan araştırmada bu 7 alt ölçekten “İletişim” alt ölçeği kullanılmaktadır. Çalışmanın örneklemini İstanbul'da çocukları ilkököl, ortaokul ve lise düzeyinde eğitim gören ebeveynlerden oluştuğu için çalışmanın birincil sınırı İstanbul'da ikamet şartı ile başlamaktadır. Bu nedenle araştırma, Eylül-Aralık 2022 aylarında İstanbul'da bir saha çalışmasını kapsamaktadır. COVID-19 sürecinin

tesirinin devam etmesinden ötürü online anket tekniğinin kullanılmasına önem verilmiştir.

Çalışmada kullanılan anket formu COVID-19 pandemi sürecinden dolayı online olarak katılımcılara iletilmiştir. Anket formu dijital mecrada katılımcılara mesaj, mail veya başka sosyal medya platformlarından iletilmiştir. Ankete katılım sağlayan kişiler gönüllü olarak anketlere yanıt vermişlerdir. Ölçekler uygulanırken katılım sağlayan kişilere herhangi bir zaman kısıtlaması yapılmamıştır. Ölçeğin samimiyetle ve içtenlikle yanıtlanması amacıyla gizlilik ilkesi göz önünde bulundurularak sonuçların kimse ile paylaşılmayacağı katılım sağlayan kişilere ifade edilmiştir. Ölçeklerin katılım sağlayan bireyler tarafından dürüst bir şekilde yanıtlandığı kabul edilmiştir. Anket formu dijital mecrada 401 kişi tarafından yanıtlanmıştır. Çalışmada gerekli incelemeler yapıldıktan sonra 389 anketin kullanılmasına karar verilmiştir.

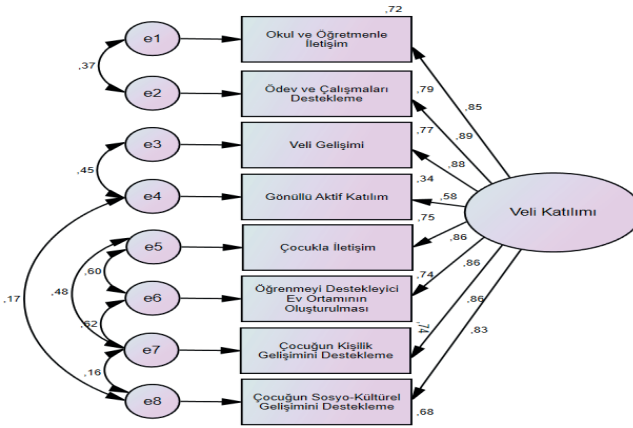
Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Çalışmanın etik değerlendirmesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi tarafından E-65836846-044-268833 numarasıyla 03.11.2022 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Çalışmanın bu bölümünde ölçeklere ilişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi ile değişkenlerin gizli değişkenler arasındaki uyum ve normallik incelemesi yapılmıştır. Öncelikle çalışmada Kolmogorov-Smirnov testi ile tek değişkenli normallik sınaması her ölçek için değerlendirilmiş ve %95 güven aralığında istatistiksel normal dağılmadığı belirlenmiştir. Yapısal eşitlik modellerinde kullanılması amacıyla çok değişkenli normallik ise Mardia Testi ile incelenmiştir. Çalışmada öncelikle Veli Katılımı ve alt boyutları arasındaki ilişki ölçüm modeli oluşturularak incelenmiştir. Bu minvalde Mardia Testi sonuçlarına çoklu normallik ilişkili Mardia katsayısının 73,517 olduğu yani çoklu normallik varsayımının sağlanmadığı belirlenmiştir.

Veli katılım Ölçeği'nin alt boyutları ile etkileşimi incelendiğinde; veli katılımı ile Okul ve öğretmenle iletişim, Çocuğun ödev ve çalışmaların, velinin kendini geliştirmesi, Gönüllü aktif katılım, çocukla iletişim, öğrenmeyi destekleyici ev ortamının yaratılması, çocuğun kişilik gelişimini destekleme, çocuğun sosyo-kültürel gelişimini destekleme alt boyutları arasında %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı ve güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Veli Katılımında değişkenlik en çok çocuğun sosyo-kültürel gelişimini destekleme boyutu ile açıklanabilmektedir ($R^2= 0,786$).

Şekil 2.Veli Katılım Ölçeği Ölçüm Modeli

Veli Katılım Ölçeği için oluşturulan modele ilişkin uyum değerleri, ölçeğin teorik olarak oluşturulan modelinin doğrulandığını yani gözlemlenen değişkenlerin temsil ettikleri gizli değişkeni yeterli düzeyde açıklayabildiğini göstermektedir.

Tablo 1. Veli Katılım Ölçeği Ölçüm Modeli

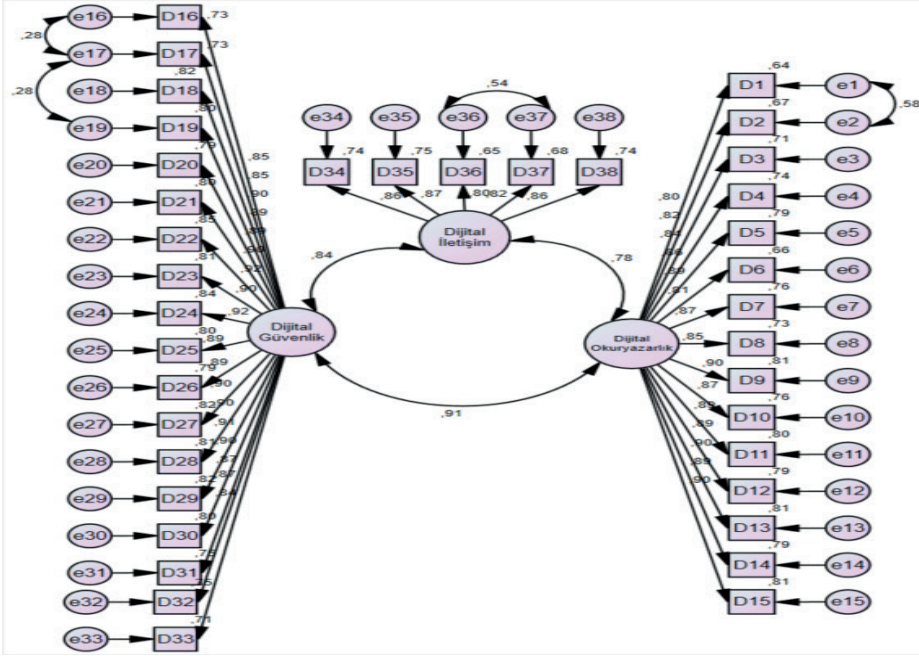
			β	Standart Hata	T	p	Standartlaştırılmış β	
S16	<--	VK	0,665	0,023	28,929	0,000	0,886	0,736
S17	<--	VK	0,714	0,032	22,152	0,000	0,876	0,684
S18	<--	VK	0,449	0,037	12,253	0,000	0,585	0,723
S19	<--	VK	0,632	0,029	21,614	0,000	0,865	0,736
S20	<--	VK	0,523	0,025	21,296	0,000	0,858	0,748
S15	<--	VK	1			0,000	0,85	0,342
S22	<--	VK	0,526	0,026	20,144	0,000	0,827	0,767
S21	<--	VK	0,51	0,024	21,257	0,000	0,858	0,786
$X^2/sd=3,291$; NFI:0,987; CFI=0,991; GFI=0,974; AGFI: 0,928; RMSEA=0,077								

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin üç alt boyutu bulunmaktadır. Doğrulayıcı Faktör Analizi için alt boyutlar açısından gerekli serbestlik derecesi sağlanamadığı için uygulanamamıştır. Bu nedenle alt boyutlarının maddeler bazında ölçüm modelleri incelenerek teorik model doğrulanmaya çalışılmıştır. Maddelere ilişkin Mardia Testi sonuçlarına göre çoklu normalliğe ilişkin katsayının 735.928 olduğu belirlenmiş başka bir ifade ile çoklu normallik varsayımının sağlanmadığı tespit edilmiştir.

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin alt boyutları ile bir DFA ölçüm modellemesi serbestlik derecesi sorunu nedeniyle gerçekleştirilememiştir. DFA'da serbestlik derecesi $p.(p+1)/2$ formülü hesaplanmakta ve eğer serbestlik derecesi sıfır ise model tam tanımlanmış olarak kabul edilmektedir. Eğer serbestlik derecesi sıfırdan büyük ise model aşırı tanımlanmıştır. Diğer taraftan serbestlik derecesi sıfırdan küçük ise model yetersiz tanımlanmış olarak kabul edilmekte ve bu durumda çözüm bulunamamaktadır (Brown, 2015). Böyle durumlarda gizil değişken alt boyutlar olarak tanımlanarak maddelerin bu değişkenleri belirleme şekli hesaplanmaktadır.

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin alt boyutları ile maddeleri %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı ve güçlü bir ilişkisi olduğu yani ölçeği oluşturan maddelerin alt boyutları doğruladığı belirlenmiştir. Ayrıca ölçeğin alt boyutlarına ilişkin değişkenlerin ölçüm modeli bulgularına göre

alt boyutlar arasında pozitif yönlü ve %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dijital iletişim boyutu ile dijital güvenlik arasında %84, Dijital okuryazarlık %78 ve Dijital güvenlik ile dijital okuryazarlık arasında %91 oranında bir ilişki olduğu görülmüştür.

Şekil 3. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği Ölçüm Modeli

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği için oluşturulan modele ilişkin uyum değerleri, ölçeğin teorik olarak oluşturulan modelinin doğrulandığını yani gözlemlenen değişkenlerin temsil ettikleri gizil değişkeni yeterli düzeyde açıklayabildiğini göstermektedir.

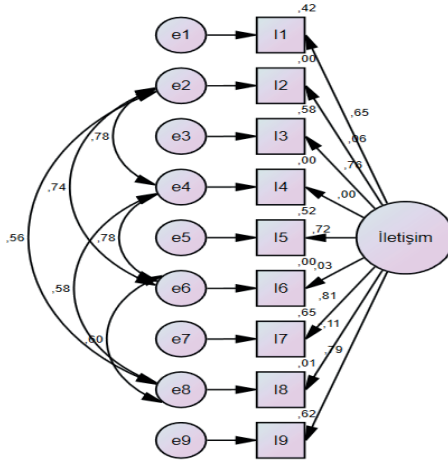
Tablo 2. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği Ölçüm Modeli

			β	Standart Hata	t	p	Standartlaştırılmış β	R ²
D1	<---	DO	1				0,803	0,74
D2	<---	DO	1,026	0,035	29,225	0	0,817	0,678
D3	<---	DO	1,069	0,054	19,88	0	0,842	0,647
D4	<---	DO	1,105	0,054	20,544	0	0,861	0,75
D5	<---	DO	1,122	0,052	21,515	0	0,888	0,738
D6	<---	DO	1,046	0,055	18,963	0	0,815	0,729
D7	<---	DO	1,05	0,05	20,948	0	0,872	0,728
D8	<---	DO	1,046	0,052	20,227	0	0,852	0,817
D9	<---	DO	1,147	0,052	21,892	0	0,898	0,795
D10	<---	DO	1,105	0,053	20,977	0	0,873	0,79
D11	<---	DO	1,14	0,053	21,689	0	0,892	0,804
D12	<---	DO	1,124	0,052	21,549	0	0,889	0,845
D13	<---	DO	1,147	0,052	21,915	0	0,898	0,812
D14	<---	DO	1,122	0,052	21,563	0	0,889	0,839
D15	<---	DO	1,15	0,052	21,975	0	0,9	0,799
D33	<---	DG	1			0	0,844	0,793
D32	<---	DG	1,023	0,045	22,842	0	0,868	0,817
D31	<---	DG	1,018	0,045	22,817	0	0,867	0,813
D30	<---	DG	1,056	0,044	24,194	0	0,895	0,82
D29	<---	DG	1,055	0,043	24,749	0	0,906	0,801
D28	<---	DG	1,048	0,043	24,525	0	0,902	0,752
D27	<---	DG	1,048	0,043	24,652	0	0,904	0,753
D26	<---	DG	1,033	0,043	23,953	0	0,89	0,712
D25	<---	DG	1,044	0,043	24,115	0	0,894	0,81
D24	<---	DG	1,057	0,042	25,29	0	0,916	0,79
D23	<---	DG	1,044	0,043	24,496	0	0,901	0,807
D22	<---	DG	1,091	0,043	25,486	0	0,919	0,789
D21	<---	DG	1,041	0,043	24,277	0	0,897	0,796
D20	<---	DG	1,048	0,044	23,873	0	0,889	0,762
D19	<---	DG	1,027	0,043	24,021	0	0,892	0,806
D18	<---	DG	1,053	0,043	24,649	0	0,904	0,726
D17	<---	DG	1,01	0,046	22,165	0	0,853	0,761

D16	<---	DG	1,041	0,047	22,196	0	0,854	0,664
D34	<---	DI	1			0	0,859	0,788
D35	<---	DI	0,936	0,042	22,338	0	0,866	0,741
D36	<---	DI	0,963	0,049	19,627	0	0,804	0,709
D37	<---	DI	0,969	0,047	20,439	0	0,823	0,667
D38	<---	DI	0,985	0,045	22,067	0	0,86	0,645
X ² /sd=2,951; CFI=0,936; NFI: 0,907; GFI=0,921; AGFI: 0,901; RMSEA=0,071								

Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutu olan İletişim boyutunun ile maddeleri arasındaki ilişkiyi incelemek için oluşturulan ölçüm modeli bağlamında elde edilen Mardia katsayısının 33,166 olması nedeniyle çoklu normallik varsayımının sağlanmadığı tespit edilmiştir.

Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutu olan iletişim ile maddelerin etkileşimi incelendiğinde; maddeler ile İletişim boyutları arasında %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır. İletişim boyutundaki değişkenlik en çok I3 maddesi ile açıklanabilmektedir (R²= 0,619).

Şekil 4. Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Ölçüm Modeli

Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu için oluşturulan modele ilişkin uyum değerleri, ölçeğin teorik olarak oluşturulan modelinin

doğrulanmış yani gözlemlenen değişkenlerin temsil ettikleri gizil değişkeni yeterli düzeyde açıklayabildiğini göstermektedir.

Tablo 3. Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Ölçüm Modeli

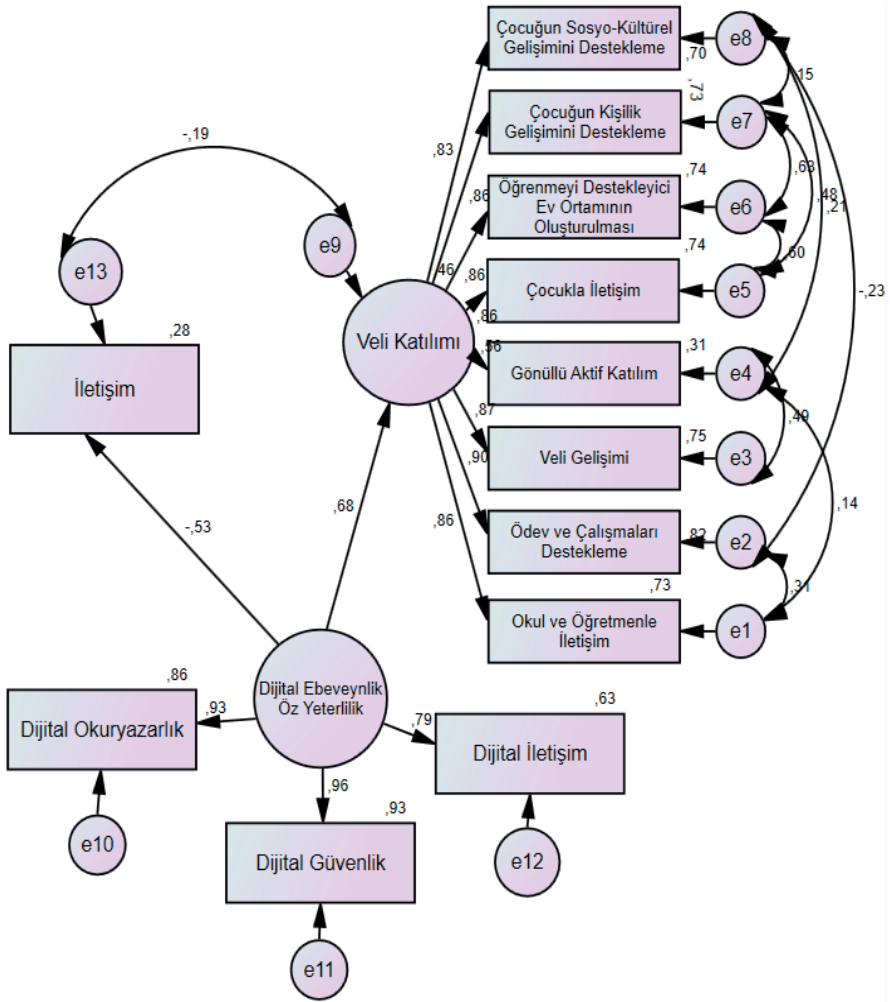
			β	Standart Hata	t	p	Standartlaştırılmış β	
I9	<---	IL	1,000				0.787	0,423
I8	<---	IL	-0,179	0.074	-2.433	0.015	-0.114	0,004
I7	<---	IL	0,910	0.046	19.877	0.000	0.808	0,585
I6	<---	IL	0,077	0.034	2.265	0.019	0.026	0,000
I5	<---	IL	0,926	0.049	19.011	0.000	0.719	0,517
I4	<---	IL	0,043	0.021	2.048	0.041	-0.002	0,001
I3	<---	IL	0,969	0.054	17.928	0.000	0.765	0,653
I2	<---	IL	0,090	0.043	2.098	0.360	0.06	0,013
I1	<---	IL	0,815	0.055	14.944	0.000	0.65	0,619
$X^2/sd=3,229$; NFI=0,964; CFI=0,974; GFI=0,964; AGFI: 0,924; RMSEA=0,076								

Yapısal Model Bulguları

Dijital ebeveynlik öz yeterlilik ile veli katılımı ve iletişim arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapısal eşitlik modeli oluşturulmuştur. Dijital ebeveynlik ile iletişim arasında negatif yönlü %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\beta= -0,53$; $p<0,05$). Başka bir ifade ile dijital ebeveynlikteki bir birimlik artış iletişimde 0,53 birimlik bir azalışa neden olacaktır. Burada iletişim ölçeğinin azalmasının aile bireyleri arasındaki iletişimin artması anlamına geldiği göz önünde bulundurulduğunda dijital ebeveynlerin çocukları ile yüksek iletişime sahip oldukları söylenebilmektedir. Dijital ebeveynliğin iletişimi açıklama gücünü %74,5 olarak belirlenmekle beraber iletişimdeki değişkenliğin %74,5'inin dijital ebeveynlikle açıklanabileceği ifade edilebilmektedir.

Dijital ebeveynlik öz yeterlilik ile veli katılım arasındaki ilişkinin incelendiğinde; dijital ebeveynlik ile veli katılımı arasında pozitif yönlü %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\beta=0,68$; $p<0,05$). Yani dijital ebeveynlikteki bir birimlik artış veli katılımında 0,68 birimlik bir artış sağlayacaktır. Dijital ebeveynliğin veli katılımını açıklama gücünü %45,8 olarak tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle veli

katılımındaki değişkenliğin %45,8'i dijital ebeveynlikle açıklanabileceği ifade edilebilmektedir. Dijital ebeveynlik öz yeterlilik arttıkça veli katılımının da aratacağı görülmektedir.

Şekil 5. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik ile Veli Katılımı ve Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Yapısal Eşitlik Modeli

Ayrıca, Veli Katılımı gizil değişkeni ile iletişim arasında çift yönlü negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda ebeveynlerin dijital ebeveynliğinin artması durumunda velilerin eğitime katılımı ve çocukla iletişimin artacağı ifade edilebilir.

Tablo 4'te yer alan X^2/sd (3,452<5), NFI (0,969>0,90), CFI (0,978>0,90), GFI (0,942>0,90), RMSEA (0,072<0,08) değerleri modelin geçerli olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik ile Veli Katılımı ve Aile Değerlendirme Ölçeğinin İletişim Boyutu Yapısal Eşitlik Modeli

			β	Standart Hata	t	p	Standartlaştırılmış β	
VK	<--	DEOY	0,925	0,072	12,880	0,000	0,677	0,458
S16	<--	VK	0,674	0,023	29,059	0,000	0,905	0,856
S17	<--	VK	0,702	0,032	22,203	0,000	0,867	0,93
S18	<--	VK	0,427	0,035	12,302	0,000	0,56	0,281
S19	<--	VK	0,627	0,029	22,001	0,000	0,863	0,631
S20	<--	VK	0,521	0,024	21,809	0,000	0,859	0,734
S15	<--	VK	1,000			0,000	0,856	0,696
S22	<--	VK	0,528	0,026	20,658	0,000	0,834	0,732
S21	<--	VK	0,507	0,023	21,631	0,000	0,857	0,738
S27	<--	DEOY	-0,553	0,051	-10,849	0,000	-0,53	0,745
S24	<--	DEOY	3,211	0,146	21,981	0,000	0,925	0,314
S26	<--	DEOY	1,000			0,000	0,794	0,751
S25	<--	DEOY	3,997	0,174	22,904	0,000	0,965	0,819

$X^2/sd=3,432$; NFI:0,969; CFI=0,978; GFI=0,942; AGFI: 0,894; RMSEA=0,072

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

COVID-19 pandemisi, dünya çapında çalışma hayatını ve eğitim süreçlerini önemli ölçüde etkileyerek temel faaliyetlere farklı bir boyut kazandırmıştır. Özellikle sokağa çıkma kısıtlamalarında uzaktan çalışma ve uzaktan eğitim modelleri ön plana çıkmıştır. Bu değişim/dönüşüm, dijital araçların/platformların daha fazla kullanılmasını gerektirerek dijitalleşmenin hızlanmasına neden olmuştur. COVID-19 süreci, bireylerin davranışlarında

psikolojik ve sosyolojik değişiklikler meydana getirirken aile üyelerinin evde daha fazla zaman geçirmesini sağlaması kimi ailelerin aile içi iletişimlerini güçlendirmelerine imkân sağlamaktadır. Bu süreçte ebeveynler, uzaktan eğitimde çocuklarının gelişimini desteklemek için yeni bir rol üstlenmekte, bu da ebeveynlerin çocuklarının eğitimine katılımlarının artmasına ve dolayısıyla “yeni dijital ebeveynler” olarak ortaya çıkmalarına yol açmaktadır. İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde çocuğu olan 401 aileden “Aile İçi İletişim”, “Eğitime Ebeveyn Katılımı” ve “Dijital Ebeveynlik ve Öz-Yeterlik” ölçekleri kullanılarak veriler toplanmıştır. Ölçekler arasındaki etkileşim de çalışmanın amaçları kapsamında incelenmiştir. Korelasyon analizi ölçekler ve alt boyutları arasındaki ilişkileri incelerken, önerilen teorik model kapsamında dijital ebeveynliğin aile içi iletişime ve eğitime ebeveyn katılımına etkisini incelemek için Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmıştır. Korelasyon analizi bulguları, eğitime ebeveyn katılımı ile dijital ebeveynlik arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Buna ek olarak aile içi iletişim ile güçlü bir olumsuz ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Aile içi iletişim puanlarındaki düşüşün aile içi iletişimde iyileşmeye işaret ettiği düşünüldüğünde, bu bulgular beklenen sonuçları yansıtmaktadır. Ek olarak, bu, ebeveynlerin eğitime katılımlarının, dijital ebeveynliklerinin ve aile içi iletişimlerinin benzer eğilimlere sahip olduğunu göstermektedir.

Önerilen teorik model kapsamında, dijital ebeveynlik, öz-yeterlik, ebeveyn katılımı ve iletişim arasındaki ilişkiyi incelemek için oluşturulan Yapısal Eşitlik Modeli, dijital ebeveynlikteki bir birimlik artışın iletişimde 0,53 birimlik bir azalmaya yol açtığını belirlemiştir. İletişim ölçeğindeki bir düşüşün aile bireyleri arasındaki iletişimde bir artış anlamına geldiği düşünüldüğünde, dijital ebeveynlik düzeyi arttıkça ebeveynlerin çocukları ile daha iyi iletişim kurabilecekleri çıkarımı yapılabilmektedir. Bulgular, dijital ebeveynliğin aile iletişimindeki değişiklikleri açıklama gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, dijital ebeveynlik öz yeterliliği ile eğitime ebeveyn katılımı arasında güçlü bir pozitif ilişki gözlemlenmiştir. Başka bir deyişle, dijital ebeveynlikte bir birimlik artış, ebeveyn katılımında 0,68 birimlik bir artışa yol açmaktadır. Ebeveyn katılımındaki değişkenlik, büyük ölçüde dijital ebeveynlik ile açıklanabilmektedir. Bulgular ayrıca ebeveynin eğitime katılımı ile aile içi iletişim arasındaki ilişkiye dair kanıtlar sunmaktadır. Elde

edilen bulgular, dijital ebeveynlik becerilerinin, hem velilerin çocuklarının gelişiminde daha etkin rol almasını sağladığını hem de çocukların dijital dünyadaki deneyimlerini olumlu yönde şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim gibi dijital ebeveynlik bileşenlerinin, veli katılımını anlamlı ölçüde artırdığı tespit edilmiştir.

Dijital ebeveynlik öz-yeterliği yüksek olan velilerin, çocuklarının sosyo-kültürel ve kişilik gelişimlerini desteklemede daha etkin olduğu; aynı zamanda öğrenmeyi teşvik eden ev ortamı oluşturma, çocukla iletişim kurma ve öğretmenle iş birliği yapma gibi alanlarda daha güçlü bir rol oynadığı görülmüştür. Bu sonuçlar, dijital ebeveynlik becerilerinin yalnızca dijital medya kullanımı ile sınırlı kalmadığını, aynı zamanda aile içi iletişim ve eğitim süreçlerini de önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Literatür bağlamında araştırma bulguları incelendiğinde dijital ebeveynliğin, Lauricella vd. (2015) çalışmasında, ebeveynlerin dijital medya kullanım alışkanlıklarının, çocukların dijital medya öz-yeterliklerini ve eğitim süreçlerini etkilediği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesinin, çocukların dijital medya deneyimlerini ve eğitimsel kazanımlarını artırmak için kritik bir araç olduğu anlaşılmaktadır. Rode (2009) tarafından dijital dünyadaki ebeveynlik rolleri bağlamında tanımlandığı şekliyle geleneksel ebeveynlik rollerine ek olarak çocukları güvende tutma gibi kilit rolleri de kapsamaktadır. Dijital ebeveynlik arttıkça ebeveyn-çocuk ilişkilerinin gelişimine doğrudan etki edecek ve özellikle COVID-19 pandemisi gibi süreçlerde ebeveynin eğitime katılımında tetikleyici bir rol oynayacaktır. Ayrıca çalışmada, dijital ebeveynlik öz-yeterliği ve veli katılımının çocukların eğitim süreçlerine ve gelişimlerine etkileri incelenmiştir. Bulgular, dijital ebeveynlik öz-yeterliğinin veli katılımını güçlendirdiğini ve çocukların sosyo-kültürel, kişisel gelişimlerine ve öğrenme ortamlarının desteklenmesine katkı sağladığını göstermektedir. Özellikle dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim becerilerinin, veli katılımını destekleyen temel unsurlar olduğu belirlenmiştir. Kaya ve Mutlu Bayraktar (2021) içerik analizi çalışmasının, dijital ebeveynlik araştırmalarının 2014'ten itibaren artış gösterdiğini ve ebeveyn tutumları, dijital oyun, ekran süresi gibi konulara yoğunlaştığını vurgulamaktadır.

Bu çalışma ve literatür, dijital ebeveynlik becerilerinin çocukların erken gelişiminde ve eğitim süreçlerinde kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Çalışmada dijital ebeveynlik öz-yeterliliği ve veli katılımının çocukların eğitim süreçlerine olan etkileri incelenmiş, dijital ebeveynlik becerilerinin veli katılımını ve dolayısıyla çocukların kişisel ve sosyo-kültürel gelişimlerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bulgular, dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim gibi dijital ebeveynlik bileşenlerinin, veli katılımını artıran temel unsurlar olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, Bostancı (2023) tarafından dijital çağda ebeveynlik üzerine yaptığı değerlendirme çalışmasıyla bu sonuçlar arasında önemli bir paralellik bulunmaktadır. Bostancı, dijitalleşmenin ebeveynlik hedeflerini dönüştürdüğünü ve ebeveynlerin çocuklarını dijital dünyaya hazırlamak, risklerden korumak gibi yeni görevler üstlendiğini ifade etmiştir. Bu durum, çalışmamızın dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulayan sonuçlarıyla örtüşmektedir. Her iki çalışma da dijitalleşmenin yalnızca eğitim süreçlerinde değil, aynı zamanda ebeveyn-çocuk ilişkisinde de yeni dinamikler yarattığını ve ebeveynlerin dijital dünyaya yönelik bilgi ve becerilerle donatılmasının önemini açıkça ortaya koymaktadır Sanders vd. (2016), ebeveynlerin dijital becerilerine güvendiklerinde daha sık müdahale ettiğini (ör. kurallar ve pekiştirme stratejileriyle) savunmuştur. Sanders ve diğerleri (2016), ebeveynlerin dijital becerilerine güvendiklerinde daha sık müdahale ettiğini (ör. kurallar ve pekiştirme stratejileriyle) bulmuştur.

Çalışma bağlamında oluşturulan hipotezler (H_{01} , H_{02} , H_{03} , H_{04} , H_{05} , H_{06}) olarak kabul edilmiştir. Bu hipotezler doğrultusunda yapılan analizler, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının velinin eğitime katılımı üzerinde etkili olduğunu, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının aile içi iletişimi etkilediğini ve aile içi iletişim ile velinin eğitime katılımı arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca, çalışmada incelenen alt hipotezler, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının, velinin eğitime katılım skorlarının ve aile içi iletişim skorlarının ebeveynlerin demografik özelliklerine bağlı olarak farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Hipotezlerin Değerlendirmesi

Hipotez	Bulgu	Değerlendirme
Ana Hipotezler		
H ₀₁ : Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının velinin eğitime katılımı üzerine etkisi vardır.	Kabul	Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının velinin eğitime katılımı üzerine etkisi olduğu tespit edilmiştir.
H ₀₂ : Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının aile içi iletişim üzerine etkisi vardır.	Kabul	Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının aile içi iletişim üzerine etkisi olduğu tespit edilmiştir.
H ₀₃ : Aile içi iletişim ile velinin eğitime katılımı arasında bir ilişki vardır.	Kabul	Aile içi iletişim ile velinin eğitime katılımı arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular, COVID-19 gibi teknolojiyi zorunlu hale getiren durumların etkisiyle dijitalleşmenin aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı açısından önemini ortaya koymaktadır. Dijital dönüşüm sürecinde, ebeveynlerin bu sürece dahil olması en önemli noktadır. Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen ailenin, dijital süreçlerle birlikte ebeveyn rollerinin genişlemesiyle sorumlulukları da artmaktadır. Ebeveyn eğitimi, çocukların yetişmesi ve gelişimlerinin desteklenmesi açısından zaten önemli olduğu için dijital süreçlerin getirdiği yeni bir yapı, ailenin gelişimi için ebeveynlere destekleyici politikaların geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu çalışmada ele alınan dijital ebeveynlik, velinin eğitime katılımı ve aile içi iletişim kavramları, bulguların birlikte değerlendirilmesi gereken bir yapı ortaya çıkarmıştır. Dijitalleşme süreçlerinin artması, ebeveynlerin çocukların gelişimindeki rolünü ve ailenin iletişimde ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu etkileşim içindeki kavramların birlikte ele alınması ve ilgili kamu otoriteleri tarafından tedbir ve politikaların oluşturulması, çocukların gelişimini destekleyici bir role sahip olacaktır.

Dijital ebeveynlik sürecinde, teknoloji kullanımıyla ilgili sınırların belirlenmesi, çocukların çevrimiçi etkinliklerinin izlenmesi, çocukların sorumlu alışkanlıklar geliştirmesine yardımcı olunması, çocukların öğrenimini desteklemek ve çocuğunun eğitime dahil olmak gibi önemli başlıklar ortaya

çıkılmaktadır. Dijital ebeveynlik, sadece teknolojinin hızlı değişimi nedeniyle değil, aynı zamanda çocuklara birden fazla deneyim sunarak gelişimlerini etkileyen karmaşık bir süreçtir. Dijital teknolojilerin avantajları ve tehlikeleri hakkında kesin cevaplar vermek zordur, bu nedenle daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Özellikle genç dijital kullanıcıların psikolojik gelişimini anlamak için daha fazla kanıta dayalı çalışmalara ihtiyaç vardır. Ayrıca, aile içi iletişim üzerine yapılan araştırmalar, dijitalleşme süreçlerinin ailedeki değer algısını nasıl değiştirdiğini tartışmalı ve Türkiye’de dijital olanaklara erişimi de dikkate alarak kapsamlı bir araştırma yapılması önemlidir.

KAYNAKÇA

- Anderson, J., Gerbing, D. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103, 411-423.
- Atasoy, R., Güçlü, N. (2021). PIAAC 2015 Yetişkin becerilerinin MEB çalışanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 483-507
- Benedetto, L., Ingrassia, M. (2021). Digital parenting: Raising and protecting children in media world. 2021 içinde, *Parenting: Studies by an ecocultural and transactional perspective* (s. 127-148). IntechOpen.
- Bielby, W. T., Hauser, R. M. (1977). Structural equation models. *Annual review of sociology*, 137-161.
- Bollen, K. A. (1989). A new incremental fit index for general structural equation models. *Sociological methods & research*, 17(3), 303-316.
- Bostancı, M. (2023). Dijital Dünyada Ebeveynlik. TRT Akademi, 08(19), 982-991.
- Bowen, N. K. (2011). *Structural equation modeling*. Oxford: Oxford University Press.
- Bulut, I. (1990). *Aile değerlendirme ölçeği el kitabı*. Ankara: Özgüzel Matbaası.
- Byrne, B. M. (2013). *Structural equation modeling with Mplus: Basic concepts, applications, and programming*. Oxfordshire: Routledge.
- Cowan, N., Wood, N. L., Wood, P. K., Keller, T. A., Nugent, L. D., & Keller, C. V. (1998). Two separate verbal processing rates contributing to short-term memory span. *Journal of Experimental Psychology: General*, 127(2), 141.
- Drogos, K. L., Wilson, B. J. (2021). The Media as an Ecosystem for Family Communication. A. L. Vangelisti içinde, *Handbook of Family Communication* (s. 391-406). London: Routledge.
- Durak, H. Y. (2019). Türkiye'deki ergenlerde nomofobi ve akıllı telefon bağımlılığı yordayıcılarının incelenmesi: Demografik değişkenler ve akademik performans. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 56(4), 492-517.
- Durak, H. Y., Sarıtepeci, M., Çam, F. B. (2020). Examination of university students' opinions on use of augmented reality technology in archeology field. *Journal of Qualitative Research in Education*, 8(1), 156-179.
- Dursun, Y., Kocagöz, E. (2010). Yapısal eşitlik modellemesi ve regresyon: Karşılaştırmalı bir analiz. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (35), 1-17.
- Ekiz, M. A. (2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin karantina dönemindeki uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri (nitel bir araştırma). *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-13.
- Epstein, N. B., Baldwin, L. M., Bishop, D. S. (1983). The McMaster family assessment device. *Journal of marital and family therapy*, 9(2), 171-180.
- FOSI. (2021). Family Online Safety Institute. (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

- Gürbüztürk, O., Şad, S. (2010a). Turkish parental involvement Scale: validity and reliability studies. *Paper presented at the World Conference on Educational Sciences-WCES 2010*. İstanbul: Bahçeşehir University.
- Gürbüztürk, O., Şad, S. (2010b). Turkish Parental Involvement Scale: Validity and Reliability Studies. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 487-491.
- Hair Jr, J. F., Sarstedt, M., Hopkins, L., Kuppelwieser, V. G. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM): An emerging tool in business research. *European business review*.
- Huang, G., Li, X., Chen, W., & Straubhaar, J. (2018). Fall-behind parents? The influential factors on digital parenting self-efficacy in disadvantaged communities. *American Behavioral Scientist*, 62(9), 1186–1206.
- Hau, K. T., Marsh, H. W., Wen, Z. (2004). Goodness of fit measures in structural equation modeling. *International Journal of Psychology*, 39(5-6).
- Henze, N., Zirkler, B. (1990). A class of invariant consistent tests for multivariate normality. *Communications in statistics-Theory and Methods*, 19(10), 3595-3617.
- İnan Kaya, G., Mutlu Bayraktar, D., Yılmaz, Ö. (2018). Dijital ebeveynlik tutum ölçeği:Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (46), 149-173.
- Jennings, N. A., Wartella, E. A. (2012). Digital technology and familie. A. L. Vangelisti içinde, *Handbook of Family Communication* (s. 460-474). London: Routledge.
- Kaplan, D. (2008). *Structural equation modeling: Foundations and extensions* (Vol. 10). New York: SAGE publications.
- Kaya, İ., Mutlu Bayraktar, D. (2021). Türkiye’de yapılan dijital ebeveynlik araştırmalarına yönelik bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1046-1082.
- Lauricella, A. R., Wartella, E., Rideout, V. J. (2015). Young children’s screen time: The complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 11-17.
- Lauricella, A. R., Cingel, D. P., Leanne Beaudoin-Ryan, M. B., Wartella, E. A. (2016). *The Common Sense census: Plugged-in parents of tweens and teens*. San Francisco: Common Sense Media.
- McKight, P. E., Najab, J. (2010). *Kruskal-wallis test*. The corsini encyclopedia of psychology.
- Muthén, B., Kaplan, D. (1985). A comparison of some methodologies for the factor analysis of non-normal Likert variables. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 38(2), 171-189.
- Nichols, S., Selim, N. (2022). Digitally Mediated Parenting: A Review of the Literature. *Societies*, 12(2).

- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün ve S. Demir (Çev.) Ankara: Pegem.
- Reinartz, W., Haenlein, M., Henseler, J. (2009). An empirical comparison of the efficacy of covariance-based and variance-based SEM. *International Journal of research in Marketing*, 26(4), 332-344.
- Rode, J. A. (2009). Digital parenting: designing children's safety. *British Computer Society*, 40(2), 215-236.
- Sanders, W. P., Forehand, R., Sullivan, A., Jones, D. (2016). Parental perceptions of technology and technology-focused parenting: Associations with youth screen time. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 44, 28-38.
- Sharpe, D. (2015). Chi-square test is statistically significant: Now what? *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 20(1), 8.
- Sidney, S. (1957). Nonparametric statistics for the behavioral sciences. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 125(3), 497.
- Şad, S., Gürbüz Türk, O. (2013). Primary school students' parents' level of involvement into their children's education. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri-KUYEP/Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(2), 993-1011.
- Tabak, H. (2020). Eğitime Aile Katılımı: Sosyo-Ekonomik Özellikler Etkiliyor Mu? *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 39(1), 104-121.
- TUIK (25 10 2024) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?dil=1&p=Cocuklarda-Bilim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2024-53638>
- Ullman, J. B., Bentler, P. M. (2012). Structural equation modeling. *Handbook of Psychology*. İçinde. Handbook of psychology. Second Ed., 2.
- Uslu, N., Durak, H. (2022). Parental awareness and supervision to prevent cyberbullying: Scale adaptation and a review in terms of demographic variables. *Children and Youth Services Review*, 133, 1-9.
- Vargha, A., Delaney, H. D. (1998). The Kruskal-Wallis test and stochastic homogeneity. *Journal of Educational and Behavioral Statistics*, 23(2), 170-192.
- Yaman, F., Dönmez, O., Akbulut, Y., Kabakçı-Yurdakul, I., Çoklar, A., Güyer, T. (2019). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 44(199), 149-172.
- Walker, S. K., Rudi, J. R. (2014). Parenting across the social ecology facilitated by information and communications technology: Implications for research and educational design. *Journal of Human Sciences and Extension*, 2(2).
- Weston, R., Gore Jr, P. A. (2006). A brief guide to structural equation modeling. *The counseling psychologist*, 34(5), 719-751.